

Escola Casal dels Àngels: formant homes i dones de futur

Conxita Borràs Colomé

Mestra i directora pedagògica infantil

Esther Ochoa Moreno

Pedagoga i directora pedagògica de secundària

El Casal dels Àngels es fundà l'any 1958, va néixer amb la ferma vocació, que avui dia manté, de preparar persones cristianes que ajudin a construir una societat fonamentada en els valors del bé i la justícia. Persones que, des de la "laïcitat" (legítima separació entre Església i estat), contribueixin al bé comú aportant els nostres valors i creences específiques.

Des d'aleshores i al llarg de tots aquests anys, el context social i cultural ha canviat molt, però el Casal ha sabut adaptar-se i alhora mantenir-se fidel a la seva identitat, que la defineix com a escola catòlica i de qualitat.

Una mostra d'això són les paraules que ens van deixar els titulars de la institució en tres moments significatius: els seus inicis, el 25è i el 50è aniversaris de l'escola.

Mn. Joan Bonet i Baltà, primer rector de la Parròquia de Sant Isidre, amb la col·laboració de la Congregació de religioses del Diví Mestre o Avemarianes, acomplí la tasca més difícil: obrir el camí a un projecte d'educació integral del qual, actualment, formem part tota la comunitat educativa. El 1960, ell mateix explicà així els motius que el van moure a iniciar aquest projecte educatiu: "*Hi havia temple, centre i institucions apostòliques en la nostra parròquia. Però dins la seva demarcació no existia cap escola. Per això entenguérem que tot l'edifici futur de la vida parroquial esdevenia feble en el seu fonament i continuïtat.*" (Bonet, 1960)

Mons. Joan Carrera va ser el titular de l'escola els anys en què fou rector de la Parròquia de Sant Isidre, del 1976 al 1991, fins que va ser ordenat bisbe auxiliar de Barcelona.

No calen presentacions. En el bisbe Joan, a qui ara i sempre volem agrair i reconèixer la seva tasca evangelitzadora i de mestratge, trobem una figura emblemàtica de la societat i de l'Església catalanes: "*Ha estat, al llarg de la seva vida, una*

persona significativa i significada, compromesa des de la fe, dialogant des del respecte, emprenedor des de l'esperança. Testimoni tenaç, estimulant, entusiasta, tanmateix, sempre, tendre i entranyable. Un home de pensament, de doctrina, de consell i, per damunt de tot, un home d'Església i de Déu." (Borràs, 2009)

El 1983, amb motiu del 25è aniversari del Casal dels Àngels, Mn. Joan Carrera escriví per a tota la comunitat educativa: "*Mai la Parròquia de Sant Isidre no ha fet de la seva missió espiritual un pretext per evadir-se dels problemes humans dels seus feligresos. Ben al contrari: ha estat i és un centre d'acolliment i promoció d'iniciatives culturals i cíviques a favor del progrés de la barriada, un espai propici a la relació i l'amistat entre les persones i un camí d'inserció en la societat catalana per als nouvinguts. El Casal dels Àngels és una mostra d'aquesta actitud (...). Però mai tampoc la nostra parròquia ha oblidat que la seva missió principal i específica és congregar i fer créixer una comunitat cristiana, bastir una església local, fraterna i missionera. El Casal dels Àngels és, especialment, un ajut a les famílies que volen una educació cristiana per als seus fills.*" (Carrera, 1983)

Mn. Francesc Prieto, actual rector i titular, dins dels diferents actes de commemoració del 50è aniversari de l'escola, ens deia: "*Definir-nos i presentar-nos com a 'escola catòlica' ja és una manera d'identificar-nos i expressar el projecte educatiu que volem oferir a totes les famílies que ens han confiat la missió d'educar els seus fills. 'Escola' perquè pensem en escola de pensament, de reflexió, de transmissió del saber on el mestre i el deixeble aspiren, no només a transmetre i rebre uns coneixements, sinó a créixer i madurar en la recerca de la saviesa, acompanyant la maduració integral que va desvetllant en l'infant l'aspiració a ser un membre actiu i dinamitzador de la societat. I 'catòlica' perquè, en el nostre món plural i multicultural, les nostres arrels cristianes han configurat el model de persona i societat que rebem des de l'Evangeli de Jesucrist i entre les diferents confessions cristianes, nosaltres seguim el mestratge de l'Església Catòlica.*" (Prieto, 2008)

UNA MIRADA AGRAÏDA AL PASSAT. HISTÒRIA DEL CASAL DELS ÀNGELS

El 1956 s'anuncià a la revista parroquial de Sant Isidre el començament d'una "guarderia i dispensari Infantil" i d'unes "escoles femenines parroquials" a la confluència dels carrers Pareto i Unió del barri de Santa Eulàlia de l'Hospitalet. El projecte de l'edifici de tres plantes fou obra de l'arquitecte municipal Manuel Puig Jané, amb un pressupost inicial de 2.000.000 de pessetes.

A les acaballes dels anys cinquanta la població creixia i les vinyes de la Florida i Pubilla Cases s'omplien d'habitatges. Les masies i els camps de conreu anaven desapareixent davant un incipient procés d'especulació dels terrenys que es va veure agreujat als inicis de la dècada dels seixanta. L'Hospitalet tenia en aquella època uns 110.000 habitants i, en molts pocs anys, l'increment va ser desmesurat (240.665 habitants¹ el 1970).

¹ Dades de "L'Hospitalet en xifres 2008-2009". Web de l'Ajuntament de l'Hospitalet de Llobre-

L'augment demogràfic, fruit dels moviments migratoris i el desenvolupament industrial, va fer palesa la urgència d'atendre les necessitats educatives al barri de Santa Eulàlia. Fou quan Mn. Joan Bonet i Baltà, rector de la Parròquia de Sant Isidre (1946-1976), impulsà el projecte del Casal dels Àngels. Alhora donava resposta a una crida a l'acció social que la Diòcesi de Barcelona va fer, en el marc de la "setmana del suburbi" l'any 1957, davant el creixement massiu i sense planificació dels barris perifèrics de Barcelona, que es caracteritzaven per la manca dels mínims equipaments socials.

El mes de març de 1958 es va donar per acabada l'obra i l'11 d'abril arribaren les tres primeres germanes avemarianes. Aquesta congregació de religioses, per encàrrec del titular de l'escola, va exercir la direcció pedagògica des dels seus inicis fins al curs 1994-1995.

La senyora Àngels Roca fou la principal benefactora en el procés de construcció de l'edifici. Un record agraït, de la seva generosa presència en tot el procés, és la roca que encara avui es pot veure al presbiteri de la capella de l'escola, que va ser beneïda el 21 d'abril del 1958. La imatge de la Mare de Déu dels Àngels, a la qual devem el nom del nostre centre, i les pintures que constitueixen la decoració són obra del pintor i escultor Rafael Rosés.

Abans de parlar del dia en què l'escola inicià la seva singladura, voldríem fer esment del mosaic de la façana que, amb 1.400 rajoles provinents d'Onda (València), representa la Mare de Déu dels Àngels.

El 15 de setembre de 1958, el Casal dels Àngels obrí per primera vegada les seves portes. La germana Paz Caballo, primera directora, escrivia en el seu diari personal: *"El nuevo edificio del Casal dels Àngels (...), va a abrir por primera vez sus puertas para que los niños de esta barriada reciban en él una sólida educación cristiana juntamente con la instrucción necesaria que les abra en el futuro un porvenir digno; fruto de esta primera educación recibida en la Escuela. A las nueve de la mañana el patio estaba repleto de alumnos y alumnas acompañados de sus padres que bastante emocionados nos encomendaban sus hijos en este primer día de curso. (...) Asistieron en este primer día 170 niñas, 44 párvulos y 46 de guardería."*²

Varen ser uns anys de nombrosos i qualitatius canvis en el nostre barri, la nostra ciutat i el món. El mateix 1958, el 15 d'octubre, s'inaugurà el COPEM, primer centre de batxillerat de la ciutat. També es va inaugurar el Camp Municipal d'Esports. I, en l'àmbit eclesial, es produí la mort de Pius XII i fou elegit nou papa Joan XXIII, que l'any 1959 anuncià la convocatòria del Concili Vaticà II. En l'àmbit de les comuni-

gat. El nombre d'habitants l'any 2008, segons la mateixa font, era de 266.973. Aquesta dada ens permet copsar la velocitat de creixement de la població en la dècada dels 60

² Fragment del diari de la germana Paz Caballo, primera Directora del Casal dels Àngels, en la *Circular Informativa* de l'Escola. Núm. 5, maig de 2008.

Mn. Bonet i algunes germanes avemarianes amb els alumnes al pati del Casal (anys 60)

cacions, va començar la difusió massiva de la televisió i, pel que fa a les activitats econòmiques, el 1960 la pesta africana als corrals de bestiar va obligar a sacrificar 30.000 caps a la nostra ciutat. D'altra banda, el 1963 es va iniciar l'edificació del polígon de Bellvitge i el 1964 es construïren els primers edificis de Can Serra. L'agricultura decau definitivament a l'Hospitalet.

La història avança i, dins del procés de canvis que inicià el Concili Vaticà II, el 1965 van ser autoritzades les llengües vernàcules per a les lectures de la missa, el baptisme i la unció dels malalts. Les relacions internacionals eren convulses, el 1965 començà la guerra del Vietnam i el 1967 es produí la guerra dels Sis Dies a Israel. El 1969 l'home arribava per primer cop a la lluna; tanmateix, el progrés no va ser només tecnològic: a l'Hospitalet es produí un notable augment d'escoles; a la barriada de Santa Eulàlia, concretament, s'obriren el Milagros Consarnau i el Bisbe Berenguer.

En aquest context, l'escola va anar creixent i donant resposta a les diverses necessitats que sorgien. Per exemple, l'any 1960 es començà a treballar per tal de donar continuïtat als nens de pàrvuls que havien de deixar el Casal perquè era una escola només de nenes. Es portà a terme, llavors, el projecte d'un col·legi masculí: el LECSI (Liceu Escolar del Centre Sant Isidre), que obrí les seves aules als locals parroquials aquell mateix setembre i que va dirigir, fins a la seva jubilació, el Sr. Salvador Fàbregas i Sau.

A més del dispensari, la guarderia, els pàrvuls, l'escola de primer ensenyament, l'escola per als nens, els ensenyaments de "*Corte y Confección*", etc., també en la dècada dels seixanta, es feren les obres per a un institut de segon ensenyament. Les exposicions, les diverses activitats esportives i culturals, la participació en els esdeveniments socials i culturals del barri, complementaven l'oferta educativa del Casal dels Àngels.

El 1970, amb la promulgació de la Llei general d'educació, l'escola es va anar adaptant a la nova normativa legal i desaparegué el batxillerat elemental per donar pas a la unificació del pla d'estudis en els vuit cursos d'EGB. Es van mantenir, però, les unitats de preescolar. Aquest procés d'adaptació va contribuir a accentuar la idea d'unificar en una sola institució el Casal i l'antic LECSI.

La dècada dels 70 va estar marcada per significatius esdeveniments històrics i polítics: morí el general Franco, va ser proclamat rei Juan Carlos I, se celebraren les primeres eleccions democràtiques, es restaurà provisionalment la Generalitat de Catalunya amb el retorn del president Tarradellas, s'aprovà la Constitució espanyola i l'Estatut d'autonomia, se celebraren eleccions municipals i es constituí la primera corporació democràtica de l'Hospitalet presidida per l'alcalde Ignasi Pujana, morí el papa Pau VI i, abans d'acabar la dècada, en un breu període de dos mesos van ser elegits els papes Joan Pau I i Joan Pau II.

En aquesta època, l'escola també va viure transformacions:

L'any 1976 van ser aprovats els primers estatuts de l'Associació de Pares d'Alumnes del Casal i Mn. Joan Bonet rebé la Medalla de la Ciutat per la seva tasca religiosa, social i cultural. Aquell mateix any es jubilà i entrà Mn. Joan Carrera com a titular de l'escola.

Entre el 1977 i el 1978 el Casal es va anar convertint en escola mixta, es redactà l'Ideari i, finalment, el 1979 s'inicià la tradició de la festa de Sant Jordi com a diada del Centre.

La coeducació, la participació dels pares, l'adaptació a la nova llei, les obres de millora que es van realitzant a l'edifici, la consolidació de tradicions culturals... signifiquen els canvis en el procés d'ensenyament-aprenentatge que, sense renunciar a la voluntat d'oferir una educació integral, es va obrint a les noves metodologies de la pedagogia activa.

La dècada dels 80 es va caracteritzar per la definitiva unificació del Casal en un sol edifici. Això va comportar l'adquisició de més locals al carrer Jacint Verdaguer per tal d'adequar els espais a l'oferta educativa: increment d'aules, aula d'educació especial, aula de plàstica, gimnàs...

El 1982 fou elegit president del govern Felipe González. Pel que fa a l'educació, la LODE, llei educativa promulgada el 1985, va crear moltes expectatives, però el

canvi significatiu en l'organització escolar, els currículums i les titulacions es produí amb la LOGSE.

El curs 1983-1984 el Casal dels Àngels celebrà les festes del 25è aniversari de la seva fundació.

Amb l'aprovació de la LOGSE el 1990, s'obre una nova etapa per al Casal. En previsió de la necessitat de més espai, per tal d'assumir tots els ensenyaments obligatoris, es començà a treballar per ampliar l'escola en un nou edifici. El curs 1990-1991 s'incrementaren les unitats d'infantil i els nivells de 7è i 8è d'EGB s'impartiren ja a l'edifici Santa Juana de Chantal, al carrer Jansana. La implementació de la secundària es va anar fent de manera gradual i el curs 1996-1997 va començar 1r d'ESO.

L'edifici de la secundària del Casal està situat al costat de la parròquia de Santa Eulàlia de Provençana, just darrere de l'església romànica del segle XII. Aquesta ubicació, així com el fet que el nostre barri es troba circumscrit entre aquesta parròquia i la de Sant Isidre Llaurador, va comportar un treball pastoral conjunt a l'escola i al mateix barri que, a més, era necessari perquè les famílies i alumnes pertanyien i pertanyen a les dues demarcacions parroquials. Mn. Agustí Moreno, actual rector de Santa Eulàlia de Provençana, va impulsar i facilitar aquesta tasca perquè en els anys noranta era el vicari d'ambdues comunitats.

Una educació integral, atenta al desenvolupament i les necessitats de la persona en els diversos moments maduratsius, no podia ser del tot completa sense l'educació infantil de primer cicle. El 4 de febrer de 2002 s'inaugurà la Llar d'Infants del Casal dels Àngels (0-3 anys).

Aquest breu recull històric ens porta fins a l'actual oferta formativa i educativa del Casal dels Àngels. Les famílies del barri de Santa Eulàlia tenen l'opció de triar per als seus fills un mateix projecte educatiu que abasta des dels 4 mesos fins als 16 anys: educació infantil (0-6 anys), educació primària (6-12 anys) i educació secundària obligatòria (12-16 anys). El segon cicle de l'educació infantil (3-6 anys) i l'educació primària és de tres línies. L'etapa de l'ESO actualment té dues línies en funcionament. Aquests ensenyaments gaudeixen del concert amb el Departament d'Educació.

UNA MIRADA AL PRESENT QUE ES PROJECTA CAP AL FUTUR

El 2 d'octubre de 2008, amb la celebració d'una eucaristia d'acció de gràcies i la inauguració de l'exposició "50 anys del Casal dels Àngels", la nostra escola iniciava els actes commemoratius del 50è aniversari de la seva fundació, un projecte d'educació integral del qual formem part i en som hereus.

Aquest esdeveniment ens ha conduït a fer una reflexió del nostre passat i present educatiu per tal d'impulsar una millora de la qualitat del nostre Projecte educatiu.

*El Casal dels Àngels
en l'actualitat: a dalt
l'edifici Central
(c/ Pareto, 37. Llar,
parvulari i primària).
A baix, l'edifici Santa
Joana de Chantal
(c/ Jansana, 34.
Secundària)*

Mn. Francesc Prieto, en el claustre d'inici del curs 2008-2009, ens ho transmetia amb les següents paraules: *"La celebració d'aquest cinquantenari ens convida a obrir una nova etapa a la nostra escola amb una mirada àmplia i agraïda al passat, contemplant amb amor el nostre present i convençuts que, amb l'ajuda de l'Esperit Sant, podem encarar el futur amb esperança i il·lusió. Els nous reptes que ens presenta la societat actual demanen respostes clares i concises, adequades i específiques, singulars, que en el nostre cas passen per consolidar un projecte sòlid, harmònic i d'alt nivell."*

"Formant homes i dones de futur" va ser el lema escollit per sintetitzar els 50 anys de tasca educativa i alhora expressar la continuïtat i el procés de permanent millora del projecte encetat el 1958.

També el nou logo de l'escola, dissenyat amb motiu del cinquantenari, recull l'esperit del nostre caràcter propi. El nom del "Casal" queda emmarcat i protegit per les ales d'un àngel de la guarda. Sobre una de les ales de l'àngel, "50 anys" destacant l'aniversari que celebràvem. Tot el conjunt reposa sobre la frase "Escola Catòlica", que expressa i identifica el projecte educatiu que oferim a les famílies.

Transmetre fe i cultura, potenciar el desenvolupament integral de les persones i contribuir en la formació d'homes i dones implicats en el present i el futur de la nostra societat i de l'Església, són els compromisos presents en l'ideari de la nostra escola.

Per això, recollint el millor de la nostra tradició, amb la intenció de donar una resposta educativa de qualitat que ens projecti cap al futur, vetllem per oferir:

- una acurada formació humana,
- una sòlida formació intel·lectual,
- una formació espiritual fonamentada en la fe de l'Església Catòlica
- i una necessària formació comunitària perquè aprenem, creixem i madurem amb i per als altres.

Aquestes quatre línies d'acció fonamenten el nostre Projecte educatiu de manera que l'unifiquen i en determinen tota la formació. Són, alhora, l'objectiu prioritari de la nostra acció educativa i la nostra reflexió en el pla quadriennal 2008-2012.

Vàrem començar aprofundint la dimensió humana de l'educació. És a dir, treballant valors i virtuts humanes com la sinceritat i l'amor a la veritat, la fidelitat a la paraula donada, l'equilibri emocional afectiu; les capacitats de diàleg i comunicació, de perdonar i de saber refer les relacions, de col·laboració; l'acceptació dels propis límits, el sentit de l'amistat, de la justícia, la responsabilitat i l'ús recte de la llibertat... En definitiva, treballant tot allò que afavoreixi que els nostres alumnes arribin a ser veritables signes i artífexs de comunió en una societat trencada per les desigualtats i el patiment dels més febles.

L'aprofundiment en la formació humana es concretà el curs passat, per a totes les etapes de la nostra escola, en els següents objectius:

- Acompanyar el procés de creixement dels alumnes, essent models de referència i col·laborant en el desenvolupament integral de tots ells.
- Desenvolupar entre tota la comunitat educativa actituds i habilitats socials per conviure en la nostra societat catalana plural.
- Fomentar l'educació intercultural, basada en la igualtat, la solidaritat i el respecte a la diversitat de cultures, en un marc de diàleg i de convivència.

Tanmateix, les quatre dimensions abans esmentades emmarquen l'obra solidària i social del cinquantenari: L'escola "Casa de los Ángeles" a Brisas del Ozama –Villa Mella-, Santo Domingo (República Dominicana). És un projecte de solidaritat al qual volem donar continuïtat, no només amb el finançament de les obres, sinó obrint un camí de coneixença i de relació mútues.

Mn. Prieto ens recordava en el primer claustre d'aquest curs que *"avui dia, transmetre la cultura no és només traspasar conceptes d'una generació a una altra,*

sinó ensenyar a estimar el gust per aprendre, per saber, per desvetllar la capacitat de relacionar les diferents disciplines acadèmiques”.

Per aquest motiu, sense deixar de vetllar per la formació humana, hem incorporat enguany, com a segona línia de treball, la dimensió intel·lectual. Alguns dels objectius de centre que ens hem fixat són:

- Descobrir i potenciar les capacitats pròpies de cada alumne, en el marc de la teoria de les intel·ligències múltiples.
- Possibilitar l'assoliment de les competències que els portin a ser membres actius de la nostra societat.
- Presentar de formes diverses la mateixa matèria o contingut, cosa que permet a l'alumne assimilar-la partint de les seves capacitats i aprofitant els seus punts forts.
- Diversificar les propostes didàctiques atenent el que sabem sobre estils d'aprenentatge, tipus d'intel·ligència i estils d'ensenyament.
- Desvetllar el gust per aprendre generant una cultura de l'esforç.

Aquesta tasca només és possible amb la col·laboració de tota la comunitat educativa: mestres, professorat, alumnat, pares i mares, personal d'administració i serveis, monitors i monitores... Per això, per a la nostra acció educativa, és cabdal el treball des de la confiança que els pares i mares dipositen en el Casal dels Àngels, així com comptar amb el seu suport. També es fa necessari l'acompanyament per part dels pares i mares en el procés d'aprenentatge de llurs fills, perquè aporten a l'equació l'experiència i l'exemple com a primers models de referència i coherència.

La il·lusió i el compromís de continuar “formant homes i dones de futur”, d'oferir un projecte educatiu de qualitat neix de tot allò que ens defineix com a éssers humans i que ens impedeix quedar-nos impassibles davant la realitat que ens interpel·la. Neix també de l'aprehensió intel·lectual del que ens envolta, que ens fa capaços de mirar el món, interpretar-lo i veure'n les seves necessitats. Es radica en la fe que hem rebut i volem transmetre i que ens mou a donar una resposta a l'estil de Jesucrist. I es referma des del convenciment que entre tots els que formem la comunitat educativa del Casal del Àngels podem fer del món un lloc millor.

BIBLIOGRAFIA

BONET, Joan. “Guarderia y Dispensario Infantil”. *OASI Organo Apostolado San Isidro*, núm. 44. Parròquia Sant Isidre Llaurador, abril-maig 1956.

BONET, Joan. “Casal dels Àngels”. *OASI Organo Apostolado San Isidro*, núm. 67. Parròquia Sant Isidre Llaurador, maig 1958.

BONET, Joan. “La nueva institución parroquial de enseñanza”. *LECSI. Liceo Escolar*

del Centro de San Isidro. OASI Organo Apostolado San Isidro, núm. 76. Parròquia Sant Isidre Llaurador, maig 1960.

BONET, Joan. "Caritat viscuda". Fullet en memòria de Donya Àngela Roca Soler. Parròquia Sant Isidre Llaurador, maig 1960.

BORRÀS, Conxita. "Homenatge de reconeixement a Mons. Joan Carrera i Planas". *Full Parroquial*, Parròquia Sant Isidre Llaurador, núm. 511, juny 2009 p. 4-7.

CARRERA, Joan. *El Casal compleix vint-i-cinc anys*. Llibret del 25 aniversari Casal dels Àngels 1958-1983. Escola Casal dels Àngels, 1983.

CARRERA, Joan. *25 anys que ja són història*. Llibret del 25 aniversari Casal dels Àngels 1958-1983. Escola Casal dels Àngels, 1983.

PRIETO, Francesc. "Des de la titularitat". *Circular Informativa del Casal dels Àngels*, núm. 5, maig 2008, p. 1-2.

"Crònica del primer dia lectiu al «Casal dels Àngels»". *Circular Informativa del Casal dels Àngels*, núm. 5, maig 2008, p. 2.